

Algemene vragen

1. Hoe verhoudt onze effort zich met andere (grotere Europese landen? Gaan wij ons land als beste jongetje van de klas volbouwen om vervolgens hele vrije landerijen in Duitsland en Frankrijk enzovoorts achter ons te laten?

Dit is een vraagstelling die op Rijksniveau wordt gevoerd.

2. Wat gaat er uiteindelijk gebeuren met de vragen en antwoorden die gegeven zijn tijdens deze gebiedssessie?

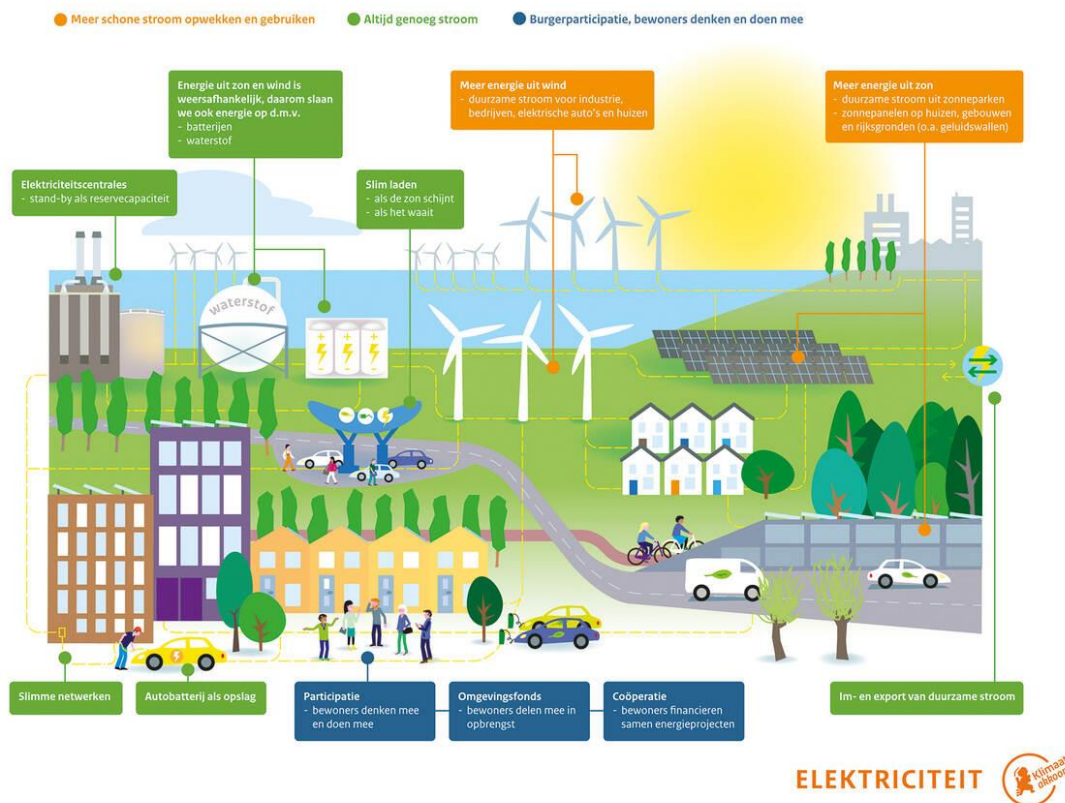
Dit geeft ons een indicatie van wat inwoners in Brummen vinden en we gaan proberen dat te vertalen naar een concept beleidsstuk zon en wind voor de gemeenteraad om over de beslissen.

3. Waarom is de opdracht molens en zonnepanelen te plaatsen aan de gemeentes gegeven en niet landelijk? Of zijn de landelijke plekken waar deze energievormen de minste overlast geven al in gebruik? Ik denk aan snelwegen. Langs de A12 en A15 staan al windmolens, wonen weinig mensen en is de natuur en het landschap toch al verpest door de snelwegen.

Dit zijn afspraken die voortkomen uit het klimaatakkoord. In het klimaatakkoord worden afspraken gemaakt per sector. Er wordt onderscheid gemaakt in de sectoren elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, mobiliteit en samenhang tussen de sectoren.

In 2030 komt 70 procent van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen. Dat gebeurt met windturbines op zee, op land en met zonnepanelen op daken en in zonneparken. Tegelijk groeit de vraag naar elektriciteit. Auto's worden elektrisch, de industrie vervangt olie en gas door schone stroom. Gebouwen gaan van het gas af en zullen meer stroom nodig hebben voor verwarmen en koken.

Omdat de stroomvoorziening meer afhankelijk wordt van het grillige weer zijn veel maatregelen nodig om de levering betrouwbaar te houden.

4. Waarom wordt er niet landelijk geacteerd dat er langs alle hoofdsnelwegen zonnevelden worden geplaatst? i.p.v. zo versnipperd per dorp/stad?

Zie vraag drie.

5. Brummen Energie heeft al goede ervaringen met participatie bij duurzame opwekking . Is dit voldoende bekend?

Dit is bekend bij onze gemeente. Onze gemeente heeft regelmatig contact met BrummenEnergie.

6. Dus alles wat niet bos is of niet bebouwd wordt kansrijk genoemd?

De gemeente Brummen wil tot een weloverwogen inpassing komen met betrekking tot wind en zonne-energie in het buitengebied. Dus dit betekent niet dat alles wat niet bos is of niet bebouwd is, kansrijk is.

7. bestaat participatie uit 1 gebiedssessie, daarnaast 1 terugkoppelmoment?

Participatie over het beleid zon en wind bestaat uit een gebiedssessie, een terugkoppelmoment en gesprekken met bewoners die binnen zoekgebieden vallen.

8. Kunnen de energiecentrales al deze extra energieopbrengst wel verwerken?

De netbeheerders zijn de gevolgen van de energietransitie in beeld aan het brengen en wat voor investeringen er in het netwerk moeten worden gedaan.

9. Telt boom aanplant als bijdrage aan de RES?

Boom aanplant telt niet mee als bijdrage in de RES.

10. Later bedacht ik me dat met elektrische auto's en warmtepompen de stroomvraag zal ver(drie)dubbelen. De benodigde zonnepanelen en windmolens zijn dan ook veel te laag ingeschat. Hierdoor is de gegeven presentatie te rooskleurig en niet representatief.

- Met de extra stroomvraag wordt in de toekomst rekening gehouden in de landelijke opgave en in de opgave van de RES.

Energiebesparing, isolatie en warmte

11. Tijdens eerdere sessies was de aanname dat er zowel hernieuwbare energie + een halvering van ons energiegebruik noodzakelijk is in 2030: in welke mate is dit nog steeds de rekensom en welke mogelijkheden om energiebesparing forse impuls te geven en daarmee lagere wind- en zonnepark doelstellingen.

Deze uitgangspunten worden nog steeds gehanteerd. De hoeveelheid aan op te wekken hernieuwbare energie is dus gebaseerd op halvering van ons energieverbruik.

12. Niet alle woningen zijn elektrisch te verwarmen. Hoe gaat u dit oplossen.

31 december 2021 moeten alle gemeenten een warmte transitievisie formuleren. In deze visie wordt per wijk of buurt aangegeven welke alternatieven er mogelijk zijn voor het verwarmen van woningen. Daarnaast wordt in deze visie aangegeven welke buurten of wijken de gemeente Brummen voor 2030 af wilt koppelen van het aardgas. Samen met de buurt of wijk gaat de gemeente Brummen daarna een wijkuitvoeringsplan opstellen. In dit plan wordt uiteindelijk een definitieve keuze gemaakt voor alternatieve warmte in samenspraak met inwoners.

13. In hoeverre is er al rekening gehouden in deze berekening met mogelijke vermindering van energieverbruik door bijvoorbeeld verbetering van isolatie?

Deze gegevens zijn onderdeel van de transitievisie warmte die we op dit moment zijn aan het formuleren. In deze berekening wordt uitgegaan van landelijke beschikbare getallen.

Alternatieve energiebronnen en opslag

14. Is kernenergie geen optie?

Het rijk gaat over kernenergie. Hier spelen wij regionaal en lokaal geen rol in. Daarnaast is kernenergie de komende 10 à 15 jaar landelijk gezien nog geen optie. Daarom richten wij ons tijdens deze bijeenkomst over duurzame energieopwekkingsmogelijkheden die momenteel al wel kunnen en bewezen zijn in Brummen. Dat zijn zon en wind.

15. Kunnen de energiecentrales al deze extra energieopbrengst wel verwerken? Daar hoor ik niets over

Informatie over het gebruik van tussenstations is nu lastig want dat hangt ook af van waar initiatieven voor zon/wind gaan ontstaan en welke wijzigingen de netbeheerder nog aanbrengt in de infrastructuur.

16. Kunnen waterturbines worden toegepast in de IJssel die stroomt hard genoeg en is de stroming van de IJssel al eens onderzocht?

Water is een goede warmtedrager en kan een belangrijke rol spelen in de warmte. Het wordt vanzelf opgewarmd door de zon. De ingestraalde warmte is energie. Als de Rijn 1 graad gekoeld zou worden, kunnen daar 7,5 miljoen huishoudens mee van energie worden voorzien, met de Maas 1 miljoen huishoudens. De te verwarmen gebouwen moeten relatief dicht bij het water liggen en de gebouwen moeten redelijk tot goed geïsoleerd zijn. De huidige businesscases gaan uit van een kilometer afstand tot de rivier.

Bij waterkracht gaat het over energie winnen door gebruik te maken van de stroomsnelheid van water. Net als dat warmte een vorm van energie is. In de IJssel worden proeven uitgevoerd met opstellingen om middels waterturbines stroom uit de IJssel te winnen.

Ambitie

17. Is de ambitie van Brummen hetzelfde als het Rijk aan de gemeente oplegt?

De ambitie van Brummen is om energieneutraal te worden in 2030. De doelstelling van het Rijk is nu 55% CO2 reductie in 30

18. Is bij het vaststellen van deze ambitie de impact op natuur, landschap en andere zaken meegenomen? En moeten deze aantallen verplicht gehaald worden, of is dit de ambitie van gemeente Brummen?

De ambitie van de gemeente om in de toekomst energieneutraal te zijn is een inspanningsverplichting. De bedoeling van het beleidskader zon en wind is om de impact op natuur, landschap en andere zaken op een goede manier mee te nemen in onze ambitie. Over deze aspecten gingen we met u in gesprek op 2 februari.

Regionale Energie Strategie (RES) Cleantech Regio/Buurgemeenten

19. Voorst is toch ook een buurgemeente en wordt daar ook mee gesproken en samengewerkt?

Voorts neemt deel aan de RES Cleantech Regio. Dus wij werken samen met de gemeente Voorst en stemmen onderling af. Daarnaast zoeken we zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau verbinding met de buurgemeenten die niet in de RES CleantechRegio liggen. Dit zijn de gemeenten Rheden en Bronckhorst.

20. Hoe worden de inwoners die op de grens zitten door beide gemeenten meegenomen? In ieder geval is dat contact tussen beide gemeenten (en beide RES regio's) van groot belang.

Voorts en Zutphen nemen deel aan de RES Cleantech Regio. Dus wij werken ook samen met de gemeente Voorst. Daarnaast zoeken we zowel op bestuurlijk en ambtelijk niveau verbinding met de buurgemeenten die niet in de RES CleantechRegio liggen. Dit zijn de gemeenten Rheden en Bronckhorst.

21. Binnen de RES zijn door natuurpartijen zienswijzen ingediend, worden deze binnen de gemeente ook meegenomen?

We starten voor ons lokale beleid niet op nul. Het afgelopen jaar hebben wij namelijk al veel inbreng van inwoners en andere partijen gekregen voor de (concept) Regionale Energie Strategie (RES). De genoemde zienswijzen nemen wij dus ook mee in ons gemeentelijk beleid.

22. Gaan andere gemeenten voor ons opwekken?

Dit gebeurt al bij het project IJsselwind in de gemeente Zutphen. Deze vraagstelling is ook onderdeel van de RES Cleantech Regio en wordt nu verder uitgewerkt.

23. Kunnen gemeenten met snelweg in gebied opgaven met ons ruilen? Of is het plaatsen van windmolens en zonneparken aan snelwegen aan de Provincie of het Rijk?

In de RES-strategie wordt beoordeeld wat de geschikte gebieden zijn voor zon en wind. Dit kan betekenen dat een gemeente een gedeelte van de opgaven van een andere gemeenten overneemt.

24. Is er bij inwoners van de gemeente getoetst of zij de voorkeur aan windturbines of zonnepanelen geven of ligt deze beslissing bij de Cleantech Regio?

De RES is een strategie die gezamenlijk door de deelnemende gemeenten wordt opgesteld. Inspraak en ateliers met externe belanghebbende is onderdeel van het proces. De RES wordt door de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten vastgesteld. De uitwerking van deze strategie vindt vervolgens bij de individuele gemeenten plaats.

25. Zonnevelden worden in de concept RES voor kleinschalige gebieden als niet kansrijk aangemerkt. Betekent dit dat bij een voorkeur voor een combinatie zon/wind, dat windmolens daar ook niet passend zijn?

In de RES zijn een aantal zoekgebieden voor wind weergegeven en voor zon. Bij de verdere uitwerking naar RES 1.0. wordt ook de combinatie van zon en wind in beschouwing genomen

26. Als de RES een gebied als niet kansrijk aanmerkt. Kan de gemeente Brummen daarvan afwijken?

De RES is een strategie die de gemeenten in de Cleantech Regio nu opstellen en vervolgens uitwerken in gemeentelijk beleid. Dit gemeentelijk beleid is maatwerk en kan afwijken van de strategie.

Windturbines

27. Wordt er rekening gehouden met trekroutes van vogels

Trekroutes van vogels zijn onderdeel van het natuurbeleid. Bij het bouwen van een windmolen moet sowieso een onderzoek naar de omgevingsimpact worden gedaan.

28. Gelden de 46 turbines alleen voor de gemeente Brummen of is dit aantal ook voor Cleantech Regio?

De 46 turbines gelden alleen voor de gemeente Brummen als wij als gemeente energieneutraal willen zijn. In de RES Cleantech Regio ligt een het potentie van 62 windturbines die ieders 3MW opwekken.

29. Welk minimum afstand zullen tussen molens en bewoning genomen worden?

In de wetgeving is geen minimale norm geformuleerd tussen windturbines en woningen. De afstand tot een woning wordt bepaald aan de hand van normen voor bijvoorbeeld geluid, slagschaduw en veiligheid. Er moet voldaan worden aan deze en ander normen. Deze normen worden nog bepaald. Windmolens mogen in ieder geval maximaal 47dB aan geluid maken op de gevel van een woning.

30. Klopt het dat de minimale afstand tussen 2 molens 600 meter is?

Windturbines moeten op een bepaalde minimale afstand van elkaar staan. De beste afstand is vijf keer de diameter van de rotor. Een kleinere onderlinge afstand heeft tot gevolg dat de

turbines niet optimaal profiteren van de wind. Het rendement daalt daardoor. Bovendien is het rendement van enkele grote windturbines groter dan een grote hoeveelheid kleine turbines.

31. Zijn windmolens in bewoond gebied de asbest van de toekomst? Er zijn diverse onderzoeken die aantonen dat gezondheidsrisico's toenemen vanwege laagfrequent geluid.

Het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) verzamelde de wetenschappelijke literatuur over onder andere het effect van windturbines op de ervaring van hinder, verstoring van de slaap, cardiovasculaire en metabole effecten. Het RIVM keek ook wat er in de wetenschap bekend is over hinder door de visuele aspecten van windturbines en andere niet-akoestische factoren, zoals het lokale besluitvormingsproces.

Uit de literatuurstudie blijkt dat hinder kan optreden als gevolg van geluid: hoe sterker (in dB decibel) het geluid van windturbines, hoe groter de hinder ervan kan zijn. Uit de literatuur bleek niet dat het zogeheten 'laagfrequent geluid' (lage tonen) van windturbines voor extra hinder zorgt in vergelijking met gewoon geluid. Voor andere gezondheidseffecten van het geluid van windturbines, zoals slaapverstoring, slapeloosheid en hart- en vaatziekten, zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig: deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder. Deze resultaten onderbouwen de [eerdere conclusies](#) van een vergelijkbare opdracht drie jaar geleden.

De literatuur liet duidelijk zien dat omwonenden minder hinder hebben van de windturbines als ze betrokken werden bij de plaatsing ervan. Door mee te kunnen denken over de plaatsing en de balans tussen kosten en baten, ervaren omwonenden minder hinder. Het is daarom belangrijk dat zorgen serieus worden genomen en mensen worden betrokken bij het proces om windturbines te plaatsen.

Het RIVM heeft net een rapport uitgebracht over gezondheidseffect windmolens. <https://www.destentor.nl/zutphen/zijn-milieunormen-nog-afdoende-om-gezondheid-eefdenaren-bij-nieuwe-windmolens-te-beschermen-lang-niet-altijd-aldu-leidse-wetenschapper~af74e855/>

32. Heeft de gemeente Brummen de opties van lagere windturbines overwogen.

Lagere windturbines zijn mogelijk een oplossing voor lokale opwek van energie bij agrarische bedrijven in het buitengebied. Lagere windmolens wekken minder energie op. Dat zou betekenen dat er meer (kleinere) molens nodig zijn

33. Waarom laat u de vortex molens zien? Om te laten weten dat deze min de huidige plannen opgenomen kunnen worden?

De Vortex is een door een inwoner aangedragen voorbeeld van een kleinere windturbine. We lieten de vortex molen zien om aan te geven dat er ruimte is voor innovatie en dat de ontwikkelingen in de energietransitie sterk in beweging zijn. Enkele linken waarop u meer informatie over deze windturbine vinden zijn:

- <https://www.powerelectronics.com/markets/energy/article/21863224/a-wind-turbine-without-blades>
- https://www.whatsorb.com/energy/vortex-bladeless-providing-wind-energy-without-blades?gclid=EAlaIqobChMlp_HZ0ZC17glVCqh3Ch0luAm7EAMYASAAEgKkKfD_BwE
- <https://vortexbladeless.com/>

34. Wordt er ook rekening gehouden met inwoners die midden in het gebied Soerense Broek/Zaibroek wonen? Als ik deze kaarten zie komen we er middenin te wonen!

De gemeente Brummen hecht waarde aan een goed participatieproces over de realisatie van zon- of windparken. Dit geldt dus ook voor de inwoners die midden in het gebied Soerense Broek/Zaibroek wonen.

35. Wat wordt er na de 15 jaar gedaan met bijvoorbeeld de Wieken? Is hier een recycle plan voor?

Fabrikanten van windmolens hebben steeds meer aandacht voor hergebruik van materiaal. Op dit moment kan 80 a 85 % van de materialen van een windturbine gerecycled worden. Voor de overige materialen zoals de wieken wordt diverse methoden van recycling onderzocht.

36. Wordt bij windturbines gebruik gemaakt van Neodymium?

Neodymium en het zeldzame metaal dysprosium zijn materialen die wel gebruikt worden in bepaalde magneten, waaronder permanent magneten in sommige typen generatoren voor windturbines. Neodymium wordt vooral gebruikt bij 'direct drive' turbines, maar niet door alle fabrikanten of alle types.

Van de turbines die de laatste jaren in Nederland zijn geplaatst, zijn de meeste zonder neodymium. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om direct drive generatoren waarin elektromagneten gebruikt worden of om generatoren met tandwielkasten met een wezenlijk andere opbouw.

37. Rondom de Veluwe hanteert de provincie toch een zone van 8 km waar binnen wind niet of zeer moeilijk te realiseren is? Geldt dat niet voor gemeente Brummen?

Rondom de Veluwe hanteert de provincie Gelderland een zone van 2 km. Deze zone geldt ook voor de gemeente Brummen en is op de landschapskaart weergegeven.

Update: Na deze bijeenkomst heeft de provincie een onderzoeksrapport bekend gemaakt waarin de beschermde diersoort de wespandief centraal. In het in het rapport staat aangegeven dat er in een randgebied tot 8 km om de Veluwe heen sprake is van wettelijke beperkingen voor de plaatsing van windmolens. [Bekijk hier het onderzoeksrapport.](#)

Zonnepanelen

38. Binnen de RES wordt er gewerkt met zonneladder, worden deze ook ingepast bij de lokale afwegingskaders?

In het afwegingskader is de zonneladder opgenomen als uitgangspunt voor het beleid.

39. Zonnepanelen zijn de afgelopen jaren steeds beter geworden, is de verbetering van de panelen, en de verwachte verbetering in de toekomst, meegenomen in het energie behoefte getal met betrekking tot de hoeveelheid zonnepanelen van 2030 van de gemeente Brummen?

Het gemeentelijk beleid wordt regelmatig geactualiseerd. Nieuwe ontwikkelingen en verbeterde technieken wordt dan meegenomen.

40. Opvallend is, dat er binnen de natura 2000 en de natuurontwikkelingen een gedeelte binnen Cortenoever heringericht is voor natuur en dat deze nu als beste optie voor de zon is?

Uitgangspunt is dat binnen natuurgebieden geen zonnevelden worden aangelegd. Wel kunnen in het gebied grenzend aan natuurgebieden zonnevelden worden aangelegd.

41. 100 hectare zon, hoeveel % is dit van de totale beschikbare grond?

De gemeente Brummen heeft ongeveer 3000 ha, dus is 100 ha 1/30 van de grond, ruim 3%

42. Hoeveel dak-ruimte is er nog over op de daken (bedrijven/huizen) in deze gemeente? is het überhaupt bekend hoeveel (agrarische) daken er al vol liggen in de gemeente?

In 2021 wordt in de gemeente Brummen de ruimte voor zonnepanelen op alle grotere daken in beeld gebracht.

43. Het grote nadeel van zon en wind energie is dat het niet een stabiel en continu aanwezig is. Hoe gaan jullie dat oplossen.

De ideale mix is 50% energie uit zon en 50 % energie uit wind. Op zo'n manier wordt er bijna altijd energie opgewekt. Dit is ook een van de redenen dat de gemeente Brummen zowel energie uit zon als wind nastreeft.

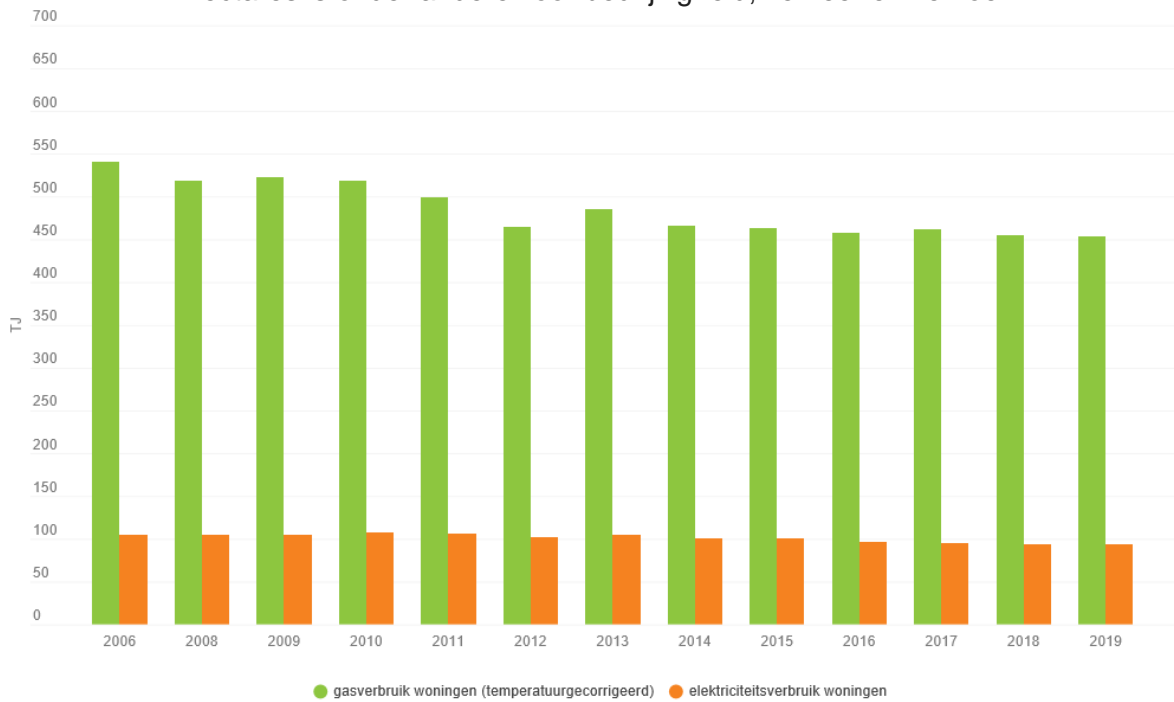
44. Kan zonneveld in combinatie met waterstof voor verwarming

In theorie is dit mogelijk. Op dit moment is de techniek nog niet voldoende voor ontwikkeld.

45. Welk tussenstation gaat de gemeente Brummen gebruiken?
Elektriciteitsstation Eerbeek.

46. 35 hectare zon is voldoende voor alle huishoudens in Brummen overige capaciteit is dus voor industrie?

Het energieverbruik van woningen in 2019 is 94 TJ. 1 hectare zonnepanelen levert ongeveer 3 TJ op. Dus ongeveer 35 hectare is voor de woningbouw en de overige hectares is onder andere voor bedrijvigheid, verkeer en vervoer.

Bron: Berekening o.b.v. gemiddelde alle woningen en aantal woningen | 2006 - 2019

Gedeelde standpunten

1. Er is geen ruimte is voor andere visies. We worden nu meegezogen in een richting waar geen andere weg is. Benieuwd hoe dit straks in een verslag staat, want het is nu niet zo dat wij als inwoners instemmen met de keuzes die hieruit voort vloeien.
2. Het idee is dat deze opdracht aan de gemeentes een niet reële opdracht is. Landelijke regie en het aanwijzen van industrieterreinen en snelwegen lijkt me wenselijk. Maar het kan zijn dat deze opties landelijk al gebruikt worden.
3. Kunnen we om kwetsbare landschappen te beschermen een uitruil doen met opwekking bijvoorbeeld langs grotere industriegebieden. Deze (landelijke) regie lijkt nog te ontbreken en discussie daarover zou gemeente Brummen meer kunnen helpen om dit aan te zwengelen. Goed als gemeenten de RES niet 'a priori als fait a compli' accepteren.
4. De indeling in landschapstypen is bekend, maar er worden onvoldoende handvaten gegeven over hoe je met deze landschapstypen moet omgaan.
5. We willen graag door in gesprek te gaan feeling krijgen voor die handvatten per landschapstype. In de volgende bijeenkomst is dat vertaald naar hoe je met deze landschapstypen moet omgaan.
6. Bij het vaststellen van de ambitie is zoveel mogelijk rekening gehouden met de impact op natuur, landschap en andere zaken. Er is een landelijke verplichting om in 2030 (niet 2040) 55% CO2 uitstoot te reduceren door opweklocaties met zon en wind op zee en op land
7. Vergeet naast de bewoners ook de rechthebbende, als voorbeeld recht van overpad en andere rechten niet
8. Ik vind het best bezwaarlijk dat het Rijk deze opdracht bij gemeenten neerlegt.
9. Volgens mij zijn er landelijk veel meer gebieden aan te wijzen waar Natuur en Zicht, overlast veel minder zijn omdat die gebieden al geïndustrialiseerd zijn.
10. Onze voorkeur gaat uit naar Vortex molens zonder geluids- en gezondheidsrisico's.
11. Windturbines ook een kans om de veestapel in te krimpen en het stikstofprobleem op te lossen. Ook een kans voor de boeren wellicht
12. Waarom is de opdracht molens en zonnepanelen te plaatsen aan de gemeentes gegeven en niet landelijk? Of zijn de landelijke plekken waar deze energievormen de minste overlast geven al in gebruik? Ik denk aan snelwegen. Langs de A12 en A15 staan al windmolens, wonen weinig mensen en is de natuur en het landschap toch al verpest door de snelwegen.
13. Als er geen eenduidigheid over de gevolgen van windmolens dan gaat u toch niet plaatsen
14. Waarom wel drijfmest in natura 2000 en geen zonnepanelen?
15. Windturbines liever op een plaats waar geen woningen én geen natuur of schoon landschap. Industrierrein, snelwegen e.d.
16. Er zijn tegenwoordig al windmolens die alleen naar boven schijven in het donker om lichtoverlast te voorkomen.
17. Geen zonnevelden, alleen op daken
18. De indeling in landschapstypen is bekend, maar er worden onvoldoende handvaten gegeven over hoe je met deze landschapstypen moet omgaan.

19. Ontwikkelaar is uiteraard een belangrijke speler maar te belanghebbend om als stakeholder daarin een medebepalende stem te kunnen hebben.
20. Voor de 30 regio voorstellen gaan we 34900 ha beleggen met zonneparken en moeten er 3452 windmolens van 200 m hoog komen. IK vind dat we hiermee ons landschap verzieken.
21. De antwoorden van deze avond alleen zijn niet genoeg om beleid op te baseren, dus we gebruiken ook de gesprekken hierna, de terugkombijeenkomst met uw reacties op het concept beleidsstuk, andere informatie die we nog uit de gemeente hopen te ontvangen van inwoners en organisaties, etc.
22. Ja graag zonnevelden tussen de windmolens op zee en algenkweek eronder. Niet op land we hebben de ruimte nodig.
23. Geluidschermen langs A1, A50, provinciale wegen met zonnepanelen. Gaat gelijk ook geluid tegen.
24. Er is een spanningsveld aanwezig bij zonnepanelen op bedrijfspanden. dit heeft met de brandverzekering van deze bedrijven te maken. Die maken het vaak nu onmogelijk om een dak vol te leggen. daar zijn landelijke gesprekken over.
25. Deze opdracht aan de gemeentes is een niet reële opdracht is. Landelijke regie en het aanwijzen van industrieterreinen en snelwegen lijkt me wenselijk. Maar het kan zijn dat deze opties landelijk al gebruikt worden.
26. de Botlek en Maasvlakte lenen zich beter voor 200 m hoge windmolens dan kleinschalig Brummen.
27. Drie watermolens in de IJssel met een diameter van 6 m leveren genoeg stroom voor 1000 huishoudens evenveel als 16.000 zonnepanelen en dan dag en nacht zonder aantasting van het landschap.